1149 Л 13.532
საპარლამენტო ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბურჯი ეროვნებისა

> უმთავრესი ბურჯი
> ეროვნებისა
> არის
> სამშობლო ენა
>
> იაკობი

1997 წელი | 10(27) | ოქტომბერი ● BURJI EROVNEBISA ● ფასი 40 თეთრი

მწიგნობრობაჲ ქართული

ადიშის ოთხთავი 1100 წლისაა

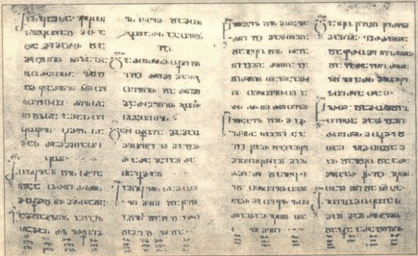

ადიშის ოთხთავი – ქართული ენისა და მწერლობის უმნიშვნელოვანესი ძეგლი, თარიღიან ოთხთავთა შორის უძველესი. გადაწერილია შატბერდის ლავრაში 897 წელს. ეტრატზეა შესრულებული (ზომა 30 X 25 სმ); ნაწერია მრგლოვანი ხელით, ორ სვეტად. პირველი ხუთი ფურცელი შემკულია მინიატურებით. დაცული იყო ზემო სვანეთში, სოფელ ადიშში (აქედანაა სახელწოდება). ამჟამად ინახება მესტიის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში.

სურათებზე: ადიშის ოთხთავის კამარა, ანდერძი, ხელნაწერის 269v-270r.

ბესარიონ
ჟორჟენაძის
საზოგადოების გაზეთი
მთავარი რედაქტორი
გიორგი გოგოლაშვილი

მთავარი რედაქტორის
მოადგილე
იოსებ ჭუმბურიძე

კორექტორი
მირიან ხაჭვანი

რედაქტორები:
ციცინო (ნინო)
კვანტალიანი,
მარინე კიკნიშვილი,
ნანა ლოლაძე,
რამაზ ქურდაძე,
ნინო ჭუმბურიძე

მხატვრული რედაქტორი
ილია ჭრელაშვილი

რედაქციის გამგე
მაია კობიაშვილი

სარედაქციო საბჭო
გენადი ბურჭულაძე
კახა გაბუნია
ლეილა გეგუჩაძე
ქეთევან დათუკიშვილი,
კორნელი დანელია,
რუსუდან ლანდია,
ნანა ურთაშვილი,
ჭაბუკა ქირია,
მიხეილ ქურდიანი,
გიორგი წიბახაშვილი,
თამაზ ხმალაძე,
ნინო ჯორბენაძე

მორიგე რედაქტორი
რამაზ ქურდაძე

გაზეთი
„ბურჯი ეროვნებისა"
რეგისტრირებულია
საქართველოს იუსტიციის
სამინისტროში, 1686.
მისამართი:
პ. ინგოროყვას ქ. №8,
ტ. 99-80-46
ინდექსი 76016

პრობლემა

სახელმწიფო ენას სახელმწიფოს ზრუნვა სჭირდება

დღეს, როგორც ყოველთვის, ქართული ენა იზიარებს თავისი ქვეყნისა და ხალხის ბედს. „ცნობილი მოვლენების" (როგორც დარცხვენით ამბობენ ხოლმე) გამო ეკონომიკა, კულტურა, განათლება, ჯანმრთელობის დაცვა, ზნეობა, სამართალი, ყველაფერი დანგრეული და იავარქმნილია. ასეთ პირობებში სულაც არ არის გასაკვირი, რომ ქართულ ენასაც უჭირდეს. და ამ გასაჭირს ვერავითარი მაღალფარდოვანი ტირადები ვერ ჩაჰქმალავენ.

ზოგი, ალბათ, არ დაეთანხმება ქართული ენის მდგომარეობის ასეთ შეფასებას და ისტორიულ მაგალითებსაც მოიშველიებს იმის თაობაზე, თუ როგორ გაუძლო ქართულმა ისეთი გიგანტების შემოტევას, როგორიცაა არაბული, სპარსული, თურქული, მონღოლური, ბერძნული, რუსული. ეს სრული სიმართლე იქნებოდა, ერთი გარემოება რომ არა. დღეს მოქმედებს ერთი ფაქტორი, რომელიც ადრე საუკუნეებში არ მოქმედებდა. ლაპარაკია თვითგადარჩენის სურვილზე, წინააღმდეგობის გაწევის უნარზე. გარდასულ საუკუნეებში ქართული ენა ისევე იცავდა თავს მოსული ენისაგან, როგორც ქართველი ხალხი – მომხდურისაგან. დღეს თავდაცვის ეს მისწრაფება არა ჩანს, როდესაც ვაფასებთ ახალ სიტუაციას – ინგლისური ენის შემოჭრას საქართველოში.

არაბული ძალით მოსულ არაბებს მოჰქონდათ, ბერძნული – ბერძნებს, სპარსული – სპარსელებს და ა.შ. ინგლისური კი ინგლისელებს არ მოაქვთ, არც ამერიკელებს. იგი მოაქვს ცხოვრების იმ მოდელს, რომელიც მსოფლიოში დამკვიდრდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ. ამიტომ ინგლისური ენა იმდენად ენა არ არის, რამდენადაც ეკონომიკა, კულტურა, ზნეობა, ურთიერთობის ნორმები, ტურიზმის, გართობის, ფულისა და კარიერის გაკეთების გაწყობა. ეს არის ე.წ. „თავისუფალი ცხოვრების" ფილოსოფია და იდეალი. ამიტომ მას უზარმაზარი მიმზიდველი ძალა აქვს, განსაკუთრებით გამდიდრების მირაჟით გაზაბრჭყვიალებულია თვალში გამდიდრება კი ვის არ უნდა! სწორედ ეს მიმზიდველობა ადუნებს და აჩლუნგებს წინააღმდეგობის გაწევის სურვილსა და უნარს.

კიდევ ერთი თავისებურება: ცხოვრების ის ყაიდა, რომლის სიმბოლოდაც ინგლისური ენა იქცა, არავისი მტერი არ არის – არც ქართველების, არც რომელიმე სხვა ხალხის, რადგანაც მისთვის სრულიად უცხოა ეროვნული კატეგორიები მსჯელობა. იგი ეძებს ასათვისებელ სივრცეს და, თუ მიაგნებს, ითვისებს ენერგიულად, გლობალურად, საფუძვლიანად, როგორც უკვე გააკეთა დედამიწის მრავალ კუთხეში, სადაც ყველაფერი თავისი კანონების მიხედვით გაასწორა და ადგილობრივი „ბუქობები" დატოვა მხოლოდ მოყვარეებული ტურისტების თავშესაქცევად, რადგანაც ესეც ფულის კეთების საშუალებად იქცა.

დავასწრებ მავანთა კითხვას და ვიტყვი, რომ მე ინგლისური ენის (ენისა) საწინააღმდეგო არაფერი მაქვს. იგი ნამდვილად მსოფლიო ენაა ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. ამ ენაზე არსებობს უზარმაზარი მხატვრული და სამეცნიერო ლიტერატურა, იგი თანამედროვე ტექნიკური ტერმინოლოგიის ძირითადი მწარმოებელია, საერთაშორისო ორგანიზაციების, მეცნიერული და საქმიანი კონტაქტების, საზღვაო და საჰაერო ნაოსნობის ენაა. მაშ, რომელი ჭკუათმყოფელი იქნება იმ აზრის წინააღმდეგი, რომ ინგლისური ენა ქართველებსაც ისევე სჭირდებათ, როგორც, ვთქვათ, გერმანელებს, ბერძნებს, შვედებსა და სხვებს. ჩვენ გვაფიქრებს ის შედეგები, რაც შეიძლება მოჰყვეს ინგლისური ენის გლობალურ შემოტევას. ისეთი დიდი ენები, როგორიცაა ფრანგული, პოლონური, გერმანული, იაპონური და სხვა, საგანგებო თავდაცვით ღონისძიებებს ატარებენ, რათა ინგლისურთან თანამშრომლობა მათთვის დამაზიანებელი არ იყოს. ჩვენთან კი ინგლისური ლექსიკის გავრცელება თვითდინებაზეა მიშვებული – მას არავინ მართავს, არავინ ფილტრავს. პირიქით, აშკარაა მის მიმართ ქედმოდრეკილობისა და გაღმერთების ტენდენცია. ასეც რომ გაგრძელდეს, ქართული ენა, ცხადია, არ მოკვდება. იგი კვლავაც იარსებებს, მაგრამ მისი ფუნქციები უკიდურესად შეიკვეცება. ქართული ლექსიკის საგრძნობი ნაწილი განდევნილი ხმარებიდან და მის ადგილს უცხოენოვანი მასალა დაიკავებს, რის შედეგადაც მივიღებთ რაღაც ამღვრეულ, მოდუნებულ სუროგატს, რომელშიც ვეღარ ჩაეტევა მომავალი ვაჟა ან გალაკტიონი. ხომ უკვე ფაქტია, რომ დღევანდელ საქართველოში რეკლამის ენა ქართული აღარ არის. ეს კი მოხდა რაღაც ხუთი-ექვსი წლის განმავლობაში. ხვალ ეს პროცესი განათლებაში შეიჭრება (ხომ ხედავთ, როგორ მრავლდებიან უცხოენოვანი სასწავლო დაწესებულებები), ტრანსპორტზე მოიკიდებს ფეხს, სატელევიზიო პროგრამებში, განსაკუთრებით კინოფილმებში, იგი უკვე აჭარბებს ქართულს, ხომ? ზღვამდე ეს პროცესი არ უნდა მივიდეს ამ სახით, რადგანაც ისტორია მოურიდებლად ადასტურებს: როდესაც ერს უჭირს, უჭირს მის ენასაც, ხოლო როდესაც ენას უჭირს, ამ ენაზე ფასეული არაფერი იქმნება. უფრო მეტიც – ასეთი ენა საკუთარი ხალხის თვალშიც კარგავს ავტორიტეტს. სხვებზე ხომ ლაპარაკიც აღარ ღირს. შევაბრუნებდი კლასიკოსის ნათქვამს და ვიტყოდი: რა ერი წახდეს, ენაც დაეცემა.

რეკლამა ფართო მასებზე გავლენის მოხდენის უდიდესი ხელოვნებაა. იგი მოქმედებს ადამიანის ყველა გრძნობაზე გაცნობიერებულადაც და ქვეცნობიერადაც. ამიტომ რეკლამაში გამოყენებული სიტყვა მხოლოდ რაღაც აზრის კი არ აცოცხლებს, არამედ თვითონ იჭრება ადამიანის შეგნებაში, როგორც რაღაც ცნების ფოკუსირების ეფექტური საშუალება და სხვა სიტყვა-სინონიმს არსებობის არავითარ შანსს არ უტოვებს. გახედეთ უცხოენოვანი აფიშებით აჭრელებულ თბილისს, საქართველოს გზებსა და სოფელ-ქალაქებს და ადვილად გაიგებთ, ყველაფერს მე არ ვაჭარბებ. ნუთუ არ არის დამამცირებელი, ეს და რატომ აფინანსებს ამდენ უცხოენოვან რეკლამას? ნუთუ ქართველებს ისე გადაავიწყდათ დედაენა და ისე შეიყვარეს ეს ინგლისური, რომ თუნდ ქართული სიტყვა „სასტუმროც" კი ინგლისურად უნდა დაეწერათ მაღაზიის (ზოგან – შოპ-ის) აბრაზე?

დავსვათ კითხვა: რითი სჯობია ინგლისური trust ან digast ქართულ „ნდობას" ან „მიმოხილვას"? არაფრით, ან მხოლოდ იმით, რომ „იმპორტულია". და მოვდო ენას „ტრასტი", „იმიჯი", „ოქსფო-

3

2

[illegible]

გიორგი ფიცხაშვილი

პრობლემა

ადიდებს სული ჩემი უფალსა

1 ოქტომბერი (ახალი სტილით 14 ოქტომბერი) – დღესასწაული კვართისა საუფლოისა და სვეტისა ღვთივშეწყნარებულისა და მირონმდინარისა.

საფარველი ყოვლადწმიდისა დედოფლისა ჩვენისა ღვთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა

მცხეთობა– სვეტიცხოვლობა

ხსენება მოციქულთა სწორთა მეფისა მირიანისა და დედოფლისა ნანასი.

2 ოქტომბერი (ახალი სტილით 15 ოქტომბერი) – წმიდათა დიდმოწამეთა არაგვეთის მთავართა დავით და კონსტანტინესი, მხედრთა

5 ოქტომბერი (ახალი სტილით 18 ოქტომბერი) – ხსენება ღირსისა მამისა ჩვენისა გრიგოლ ხანძთელისა, კლარჯეთის სავანეთა აღმაშენებელისა და არქიმანდრიტისა.

11 ოქტომბერი (ახალი სტილით 24 ოქტომბერი) – მოხსენიება უფალ იესო ქრისტეს წმინდა ხატისაგან ქალაქ ბეირუთში აღსრულებული სასწაულისა.

16 ოქტომბერი (ახალი სტილით 29 ოქტომბერი) – ხსენება წმინდა მოწამე ლონგინოზ ასისთავისა.

წმინდა ათანასე დიდის ცხოვრება

„იცოდე, რომ ჩვენ უნდა ვემსახუროთ ღმერთს და არა დროს"
(წმ. ათანასე დიდის ეპისტოლედან)

„თუკი წმ. ათანასეს ნაწერი შეგხვდება სადმე, შენ კი არც ქაღალდი და არც პერგამენტი აღმოგაჩნდება თან მის გადასაწერად, დაიხე მოსასხამი და იმაზე გადაწერე" (წმ. კოზმა მაიუმელი).

ქრისტიანული ეკლესიის ისტორიაში წმ. ათანასე დიდს სრულიად განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. ნახევარი საუკუნის განმავლობაში იგი საეკლესიო ჭეშმარიტების ურყევ ბურჯად იდგა და იყო ისეთი გადამწყვეტი წუთები, როდესაც იგი ერთადერთი მდგრადი რჩებოდა ამ ჭეშმარიტებისა.

წმ. ათანასე, შემდგომში ალექსანდრიის არქიეპისკოპოსი, დაიბადა დაახლ. 297 წელს ალექსანდრიაში. ეს იყო ჯერ კიდევ ქრისტიანების წარმართთაგან დევნის პერიოდი. წარმოშობით იგი, როგორც ჩანს, ეგვიპტელი იყო, რადგანაც თავისუფლად ლაპარაკობდა კოპტურად. ექვსი წლისა იყო წმ. ათანასე, როდესაც ქრისტიანთა უსასტიკესი დევნა ატყდა დიოკლეტიანეს დროს. ასიათასობით ქრისტიანი, მათ შორის ბავშვებიც მიეცნენ ტანჯვა-წამებას ქრისტესათვის იმ ხანაში.

მაგრამ ათანასეს ღვთის განგებით სხვა ბედი ხვდა წილად: არა მოწამეობრივი სიკვდილი სარწმუნოებისათვის, არამედ ცხოვრება მისი ქადაგებისა და გავრცელებისათვის: „ყოველთათვის ჟამი არს და ჟამი ჩანს ყოველისა საქმისა ცის ქვეშე" (ეკლ. 3,1).

იგი ალექსანდრიის არქიეპისკოპოსმა, წმ. ალექსანდრემ თავის მდივნად და მწერლად დანიშნა. ამ დროის შესახებ წმ. კირილე ალექსანდრიელი წერდა: „იგი აღიზარდა როგორც სამღვდელო ღვთის კარავში".

მალე ალექსანდრიის არქიეპისკოპოსმა ალექსანდრემ ათანასე ალექსანდრიის ეკლესიის დიაკვნად და შემდეგ არქიდიაკვნად აკურთხა. ამ პერიოდს ეკუთვნის მისი საღვთისმეტყველო თხზულებები: „წარმართთა წინააღმდეგ" და „განხორციელებისათვის", რომლებიც ათანასემ 23 წლის ასაკში დაწერა 319 წელს და რომლებიც იმითაა აღსანიშნავი, რომ უკვე

ეროვნული

მართლმადიდებელი ეკლესიის სამი დიდი ბურჯი

(წერილი მესამე)

ამ თხზულებებში გამოჩნდა მისი მგზნებარე რწმენა იმისა, რომ ქრისტიანობის მთელი არსი მდგომარეობს ჩვენი მაცხოვრის, იესუ ქრისტეს ღვთაებრივ პიროვნებაში, რის დაცვასა და დასაბუთებასაც შეალია წმინდანმა მთელი თავისი სიცოცხლე.

ეს იყო IV საუკუნის ოციანი წლების დასაწყისი, როდესაც ალექსანდრიაში გავრცელდა ალექსანდრიის ერთ-ერთი ეკლესიის პრესვიტერის, არიოზის ცრუსწავლება. არიოზი ქადაგებდა, რომ ძე ღმრთისა არ არის ბუნებით ღმერთი, იგი მამაზე უმცროსი ღვთაებაა, არსებით მასზე დაბლა მდგომი.

წმ. ათანასე, მიუხედავად თავისი ყმაწვილობისა, ამ ცრუსწავლების წინააღმდეგ ამხედრდა და მისი გავლენითა და მონაწილეობით ალექსანდრე არქიეპისკოპოსმა ამ ახალი მოძღვრების განსასჯელად 321 წელს მოიწვია ალექსანდრიის ეკლესიის ადგილობითი კრება, რომელსაც ესწრებოდა ასი ეპისკოპოსი ეგვიპტიდან, ლიბიიდან, კირენეიდან. ამ კრებაზე მხილებულ იქნენ არიოზი და მისი თანამოაზრე ორი ეპისკოპოსი, 5 პრესვიტერი და 6 დიაკვანი. მაგრამ ამ დროისათვის არიანელობა უკვე ეგვიპტის ფარგლებს გასცილდა. ნიკომიდიის ეპისკოპოსი ევსევი იზიარებდა არიოზის ამ ცრუმოძღვრებას და ცდილობდა იმპერატორის მიმხრობას. არიანელობის პრობლემა უკვე მსოფლიო მასშტაბით უნდა გადაწყვეტილიყო. ამიტომ კონსტანტინე დიდმა, შეშფოთებულმა საეკლესიო კამათით, 325 წელს ქალაქ ნიკეაში მოიწვია ეპისკოპოსთა მსოფლიო კრება. სულ 318 ეპისკოპოსი შეიკრიბა. მათ შორის იყვნენ აღმსარებლები, რომელნიც ეწამნენ ქრისტესათვის: პაფნუტი, თებეს ეპისკოპოსი, რომელსაც წამების დროს თვალები დასთხარეს და ფეხის ძარღვები დააწყვიტეს; პავლე, მესოპოტამიის ეპისკოპოსი, რომელსაც ნელ ცეცხლზე ხელები დაუწვეს; პოტამონი ირაკლიელი, ეპისკოპოსი, რომელიც უდაბნოში დევნილი დაიღალა და გახმა მცენარესავით; აქ იყო იაკობ ნიზიბიელი, თხის ტყავში შემოსილი, რომელიც თავისი ცხოვრების წესითაც იოანე ნათლისმცემელს მოგაგონებდათ; წმ. სპირიდონ სასწაულმოქმედი, რომელიც დავით წინასწარმეტყველის მსგავსად უბრალო მწყემსობიდან ეპისკოპოსის კათედრაზე იქნა აღყვანილი და სხვა წმინდა მამები. კრებას თავმჯდომარეობდა წმ. ოსია, კორდოვის არქიეპისკოპოსი, რომელზეც წმ. ათანასე წერდა: „ეს მთელი ქვეყნისათვის ცნობილი აბრაამის მსგავსი ბერი, წმინდა იყო სახელითაც და ცხოვრებითაც". ჭეშმარიტად, ეს იყო წმინდანთა კრება, რასაც ამოწმებს ეკლესია, რომელიც მას „პირველი მსოფლიო კრების წმინდა და ღმერთშემოსილ მამებს" უწოდებს. წმ. ათანასე კრებას ესწრებოდა არქიდიაკონის წოდებით, როგორც ალექსანდრე ალექსანდრიელი ეპისკოპოსის მდივანი. მაშინ იგი 29 წლისა იყო. კრება გაიხსნა 5 ივლისს 325 წლისა, კონსტანტინე დიდის ლიკინიუსთან გამარჯვების წლისთავზე, რის შედეგადაც მთელს რომის იმპერიაში ქრისტიანობამ გაიმარჯვა წარმართობაზე.

კრების მთავარი ამოცანა იყო რწმენის განსაზღვრების გამომუშავება, რომელიც სიმბოლო გახდებოდა რწმენისა – მისი

ნიშანი და მომასწავებელი. კრებაზე კესარიის არქიეპისკოპოსმა ევსევიმ წარმოადგინა კესარიის ეკლესიის სიმბოლო, რომელიც, როგორც კრების მონაწილენი მოწმობდნენ, მოდიოდა გრიგოლ საკვირველთმოქმედის გზით, მოციქულთა დროიდან. თვით ევსევი კესარიელი კომპრომისის მომხრე იყო და თვლიდა, რომ ეს სიმბოლო მისაღები უნდა ყოფილიყო ორივე მხარისათვის: მართლმადიდებლებისთვისაც და არიოზის მიმდევრებისთვისაც. მაგრამ მასში არ იყო სრულიად ასახული ქრისტიანული სარწმუნოება. და აი, ახალგაზრდა არქიდიაკონი, ათანასე, თავისი არქიეპისკოპოსის პირით იძლევა წინადადებას, რომ ევსევი კესარიელის შემოთავაზებულ ფორმულას დამატებოდა ერთადერთი უმნიშვნელო განსაზღვრება „ერთარსება მამისა" რომელიც სრულიად გამოხატავდა ქრისტიანობის ძირითად არსს და იმ დროიდან მოყოლებული, ეს განსაზღვრება – „ერთარსება მამისა" მართლმადიდებლობის არსებით და ძირითად ნიშნად იქცა.

ერთი წლის შემდეგ ალექსანდრიის არქიეპისკოპოსი ალექსანდრე გარდაიცვალა და მის ადგილზე ალექსანდრიის კრებამ ალექსანდრიის მთელი ქრისტიანი მოსახლეობის მოთხოვნით არჩია წმ. ათანასე, რომელსაც მაშინ ის იყო 30 წელი შეუსრულდა. 339 წლის ადგილობრივი კრების აქტები ასე იუწყებიან ამის შესახებ: ალექსანდრიის „მთელი მოსახლეობა, რომელიც კათოლიკე ეკლესიას ეკუთვნოდა, ერთად შეკრებილი, ერთსულოვნად, მოითხოვდნენ, რომ ალექსანდრიის ეპისკოპოსად ათანასე აერჩიათ, ისინი ამას მთელი დღეებისა და ღამეების განმავლობაში შესთხოვდნენ უფალს".

46 წლის განმავლობაში წმ. ათანასე განაგებდა ალექსანდრიის ეკლესიას.

მაგრამ ამ ხნის განმავლობაში ბევრი დევნისა და წინააღმდეგობის გადატანა მოუხდა კათოლიკურ ეკლესიას.

არიოზის მომხრენი არ სცხრებოდნენ, მათი მახვილები კვლავ ათანასეს წინააღმდეგ იყო მიმართული, რადგანაც ესმოდათ, რომ თუ ამ ბურჯს გამოაცლიდნენ ეკლესიას, გამარჯვებაც მათ დარჩებოდათ. საღვთისმეტყველო კამათით რომ ვერა გააწყეს, ეპისკოპოსის პიროვნების შებღალვა გადაწყვიტეს – ხან წმ. ნაწილების შეურაცხყოფა დასწამეს, ხან მკვლელობა, ხან ჯადოქრობა, ხან იმპერატორის ღალატი და ხანაც ვერცხლისმოყვარეობა. ეს აბსურდული ბრალდებები მალე და ადვილად ქარწყლდებოდა, მაგრამ არიანელთა გავლენა საკეისრო კარზე იმდენად დიდი იყო, რომ მათ მაინც მოახერხეს და აიძულეს იმპერატორები ორჯერ, რამდენიმე წლით მოეშორებინათ იგი თავისი სამწყსოსაგან. დევნის განმავლობაში ეს გადასახლებებიც მართლმადიდებელი რწმენის, მართალი ქრისტიანული ცხოვრების წესის გავრცელებასა და წმ. ათანასეს ავტორიტეტის ზრდას უწყობდა ხელს.

ურყევმართლმადიდებლური ალექსანდრია კი დაუღალავად ელოდებოდა ღმრთის სვეტოვანი მამის დაბრუნებას. 346 წლის 21 ოქტომბერს ქალაქი წმ. გრიგოლ ღმრთისმეტყველის სიტყვებით ნაპირებიდან გამოსული ნილოსივით, პალმის რტოებით ხელში დახვდა ათანასე დიდს შესახვედრად. მომდევნო 5 წელი ალექსანდრია სრულ სიმშვიდეში ცხოვრობდა. ეს იყო წლები, როცა კეთილი მწყემსი განაგებდა სამწყსოს, სამწყსოც თავის მწყემსს მიჰყვებოდა, როცა თითოეული ოჯახი აქ დამკვიდრებული ქრისტიანული სიყვარულისა და

რუბრიკას უძღვება ᲜᲘᲜᲝ ᲥᲕᲐᲜᲢᲐᲚᲘᲐᲜᲘ

კეთილმორწმუნეობის გამო ეკლესიას მიაჩნდა [illegible] არიანელობის განსაცდელიდან ასე მალე არ გამო[illegible] პერია. იმპერატორი კონსტანციუსი, რომელიც ამ დროისათვის უკვე მთელი ქვეყნის ერთპიროვნული მმართველი გახდა, საღვთისმეტყველო მსჯელობებით უფრო იყო მოხიბლული, ვიდრე რწმენის უბრალოებით. მან კიდევ ერთხელ მოითხოვა საეკლესიო კრების მოწვევა, რომელზეც რწმენის სიმბოლოს შეცვლისა და ათანასე დიდის განკვეთის საკითხი ერთდროულად სინოდზე უნდა დამტკიცებულიყო. რომის პაპი და კორდოვის ეპისკოპოსი ოსია, რომლებიც მას წინ აღუდგნენ, სასტიკად აწამებინა. ალექსანდრიას კი 5000 კაციანი ჯარი შეუსია და წმ. ათანასეს შეპყრობა დაავალა. 356 წლის 8 თებერვალს, მწუხრის ლოცვაზე ჯარისკაცები ეპისკოპოსის ეკლესიაში შეცვივდნენ. წმინდანმა გუნდს 134-ე და 135-ე ფსალმუნები აგალობებინა. თავის თანმხლებთ ეკლესიიდან გასვლა უბრძანა და მხოლოდ მათი წასვლის შემდეგ, მოსასხამი გადაიფარა თავზე და ღამეში გაუჩინარდა.

ალექსანდრიაში და მთელ იმპერიაში მართლმადიდებელთა საშინელი დევნა დაიწყო. მართლმადიდებლებს ამ დროს ათანასიანელებს ეძახდნენ. იმპერატორმა დასავლეთ და აღმოსავლეთ იმპერიებში საეკლესიო კრება მოაწვევინა. მღვდელმთავრები დიდი ხნის ბრძოლის შემდეგ გატყდნენ – ზოგმა იძულებით, ზოგმა მოტყუებით იმპერატორის შემოთავაზებულ რწმენის სიმბოლოს ხელი მოაწერა. ნეტარი იერონიმეს სიტყვებით – ქვეყნიერებას კვნესა აღმოხდა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს თავისი თავი არიანელად იხილა.

გრიგოლ ღმრთისმეტყველი ამბობს – ერთმანეთს დაუპირისპირდა ორი მხარე:

ათანასე დიდი და მთელი ქვეყანა. ერთს უკან ამა სოფლის მთელი ძლიერება ედგა, მეორეს კი არავინ, ღმერთის გარდა.

თუმცა მთლად მარტო არ იყო წმ. ათანასე. ნიტრიის უდაბნოსა და სასწაულმოქმედი მამები – მაკარი დიდი, აბბა პიორი, აბბა პამბო და სხვები მის გვერდით იდგნენ. ეს დაპირისპირება დიდხანს იმპერატორ კონსტანციუსის სიკვდილით დასრულდა. მისმა მემკვიდრე იმპერატორმა, წარმართმა იულიანე განდგომილმა, რომელიც ერთნაირი სიძულვილით უყურებდა ორივე მხარეს, დაპირისპირების გასაღრმავებლად ყველა გადასახლებული მართლმადიდებელი ეპისკოპოსი თავის კათედრაზე დააბრუნა. მაგრამ როცა მიხვდა, თუ რა დიდი ძალა იყო ათანასე ეკლესიისთვის, მისი შეპყრობა ბრძანა. სანამ ათანასე კვლავ გაიქცეოდა ალექსანდრიიდან, მან საეკლესიო კრება მოიწვია, რომელმაც შეიწყნარა ყველა ის ეპისკოპოსი, რომელნიც არიოზის მწვალებლობა შეინანა და ნიკეის კრების სიმბოლო აღიარა.

წმ. მამის წინასწარმეტყველებისამებრ, 2 წელიწადში იულიანე ღრუბელივით გაქრა იმპერიის ისტორიიდან. იმპერატორის ტახტზე ერთმანეთს ცვლიდნენ არიანელი და მართლმადიდებელი იმპერატორები. მაგრამ ღმერთმა ათანასე დიდს მშვიდი სიბერე არგუნა. ამ სიმშვიდეში გარდაიცვალა იგი 373 წლის 2 მაისს. მის ხსენებას წმ. კირილე ალექსანდრიელთან ერთად ეკლესია ზეიმობს 2 მაისს და 18 იანვარს.

მასალა მოამზადა ᲓᲐᲛᲐᲜᲐ ᲛᲔᲚᲘᲫᲘᲨᲕᲘᲚᲛᲐ

აბიტურიენტის გვერდი

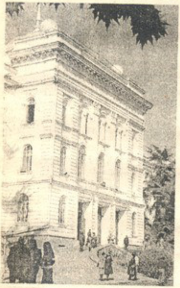

ზედსართავი სახელი

ჩვენ უკვე ვიცით რომ საგნის აღმნიშვნელ სიტყვას არსებითი სახელი ეწოდება. ეს საგანი შეიძლება იყოს სხვადასხვა ნიშნისა და თვისების მქონე. მაგალითად, არსებითი სახელი წიგნი შეიძლება იყოს: დიდი, პატარა, საინტერესო, ყდიანი, უყდო და ა.შ. სწორედ ასეთ სიტყვებს, რომლებიც ზედ ერთვიან არსებით სახელებს (ჩვეულებრივ მათ წინ უსწრებენ) და გამოხატავენ საგანთა ნიშანს ან თვისებას, ეწოდებათ ზედსართავი სახელები. მაშასადამე, ზედსართავი სახელი ეწოდება მეტყველების ნაწილს, რომელიც არსებითი სახელის რაიმე ნიშან-თვისებას ასახელებს (ა. შანიძე).

თუ დავაკვირდებით ნაირგვარ ზედსართავ სახელებს, შევნიშნავთ, რომ ზოგიერთი პირველადია, ძირეული (დიდი, პატარა), ზოგიც – სხვა სახელისაგან წარმოქმნილი (სა-ინტერეს-ო, ყდ-იან-ი, უ-ყდ-ო). ამის გათვალისწინებით ზედსართავ სახელებში გამოიყოფა ორი ჯგუფი: პირველადი (ძირეული) ფუძეების უწოდებენ, ხოლო სხვა სახელისაგან ნაწარმოებს – მიმართებითს, რადგან იგი საგნის ნიშანს სხვა საგანთან მიმართებით წარმოაჩენს: საინტერესო – ინტერესთან, ყდიანი და უყდო – ყდასთან და ა.შ.

მიმართებითი ზედსართავი სახელები, ჩვეულებრივ, არსებითი სახელებისაგანაა ნაწარმოები: ქვიშ-იან-ი, სა-ქუდ-ე, მხედრ-ულ-ი, სოფლ-ელ-ი... უფრო იშვიათად შეიძლება იწარმოოს სხვა მეტყველების ნაწილებისაგან: ზმნიზედისაგან – აქა-ურ-ი, გუშინ-დელ-ი... რიცხვითი სახელისაგან – ერთ-იან-ი, ნაცვალსახელისაგან – ჩვენ-ებ-ური...

ზედსართავი სახელის ამოცნობა შეიძლება კითხვებით: როგორი? რანაირი? რომელი? სადაური? როდინდელი? მაგალითად:

როგორი? – მშვენიერი (ქალბატონი), ცუდი (ამინდი), უნიჭიერესი (მხატვარი)...

რანაირი? – მაღალქუსლიანი (ფეხსაცმელი), უშნო (სახე), მომწვანო (ფერი)...

სადაური? – ქალაქელი (ბიჭი), სოფლელი (გოგო), აქაური (მცხოვრები)...

როდინდელი? – შარშანდელი (სამკაული), გუშინდელი (ცნობა), წუხანდელი (ლხინი)...

მაგრამ საჭიროა გავიხსენოთ, რომ კითხვის დასმით ზედსართავი სახელის (ისევე როგორც სხვა მეტყველების ნაწილთა) ამოცნობის ცდამ შეიძლება ზოგჯერ შეგვაცდინოს კიდეც, რადგანაც ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა შეუძლია არა მხოლოდ ზედსართავ სახელს, არამედ სხვა მეტყველების ნაწილებსაც, რომლებიც ზედსართავის უმთავრესი ფუნქციით – განმსაზღვრელი სიტყვის მნიშვნელობით იქცევა ხოლმე. მაგალითად: როგორი? (რანაირი?) – ამნაირი (ცხოვრება), იმგვარი (საუბარი), მაგისთანა (სიცოცხლე)... (ნაცვალსახელებია).

რომელი? – მეორე (სართული), მეასე (სკოლა), პირველი (კლასი)... (რიცხვითი სახელებია) და ა.შ.

ხარისხის ფორმათა წარმოება

ზედსართავ სახელს (უპირატესად ვითარებითს) ეწარმოება ხარისხის ფორმები. ხარისხის ფორმას ვიღებთ ორი ან მეტი საგნის გარკვეული ნიშნისა თუ თვისების ურთიერთშეპირისპირების, ურთიერთშედარების საფუძველზე (ა. ზურაბიშვილი). ხარისხის ფორმა გვიჩვენებს, რომ

ქართული ენა

ერთი საგნის ესა თუ ის ნიშანი ან თვისება მეტია ან ნაკლებია. ვთქვათ – მელნისა. შეადარეთ, ერთი მხრივ, ლურჯი და, მეორე მხრივ, უფრო ლურჯი ან მოლურჯო. ლურჯი ძირეული ფორმაა, უფრო ლურჯი და მოლურჯო – მისგან წარმოქმნილი. უფრო ლურჯის მნიშვნელობით უფრო მეტია, ვთქვათ – ლურჯი, ხოლო მოლურჯო კი – ლურჯზე ნაკლები. ძირეული ფორმა (ლურჯი) ითვლება დადებით ხარისხად. მასზე მეტი ოდენობის გამომხატველ ფორმას (უფრო ლურჯს) უფროობითი ხარისხის ფორმა ეწოდება, ხოლო მასზე (ლურჯზე) ნაკლების გამომხატველი (მოლურჯო) ოდნაობითი ხარისხის ფორმადაა მიჩნეული.

უფროობითი ხარისხის ფორმათა მაწარმოებელია თავსართ-ბოლოსართი (პრეფიქს-სუფიქსი ანუ კონფიქსი) უ-ეს: უ-დიდ-ეს-ი, უ-ლურჯ-ეს-ი, უ-მაღლ-ეს-ი, უ-წმინდ-ეს-ი (უნდა გვახსოვდეს: უ-მაღალ-ეს-ი, უ-წმინდა-ეს-ი. მაგრამ პირველ შემთხვევაში მოხდა ფუძისეული ა ხმოვნის კუმშვა ბოლოკიდურ ალ მარცვალში, მეორე შემთხვევაში კი – ბოლოკიდური ა ხმოვნის კვეცა ჩვენთვის უკვე კარგად ცნობილი მიზეზის გამო: ფუძეს დაერთო ხმოვნით დაწყებული ბოლოსართი -ეს).

ოდნაობითი ხარისხის ფორმებსაც თავსართ-ბოლოსართი ანუ კონფიქსი აწარმოებს, ესაა მო-ო: მო-დიდ-ო, მო-ლურჯ-ო, მო-მაღლ-ო (მო-მაღალ-ო), მო-მწვან-ო (მო-მწვანე-ო).

უნდა ვიცოდეთ, რომ ყველა ვითარებითი ზედსართავ სახელს არ ეწარმოება ხარისხის ფორმები (მაგალითად: ცრუ, ბრმა, კოჭლი, ყრუ...). ზოგს მხოლოდ უფროობითი ხარისხის ფორმა შეიძლება ჰქონდეს (ნეტარი – უ-ნეტარ-ეს-ი, წმინდა – უ-წმინდ-ეს-ი).

როგორც აღვნიშნეთ, ხარისხის ფორმებს უპირატესად ვითარებითი ზედსართავები აწარმოებენ, მაგრამ გვხვდება შემთხვევები, როცა წარმოქმნილ (ე.ი. მიმართებით) ზედსართავებსაც აქვთ ხარისხის (ძირითადად – უფროობითის)

11

(გაგრძელება. დას. იხ. „ბე" №3-9, 1997 წ.)

ვემშვიდობებით ბატონ კორნელი დანელიას

როცა ბესარიონ ჯორბენაძის საზოგადოების დაარსება გადავწყვიტეთ, უპირველესად ბატონ კორნელი დანელიას დავეთათბირეთ. როცა გაზეთ „ბურჯი ეროვნებისას" გამოცემის საკითხი დადგა, უპირველესი მრჩეველი აქაც ბატონი კორნელი გახლდათ. მისი თანადგომა ძალასა და გამბედაობას გვმატებდა დიდი და საპასუხო საქმეთა კეთებაში.

დაგვტოვა ჩვენმა უპირველესმა მრჩეველმა, მასწავლებელმა, უფროსმა მეგობარმა, კოლეგამ.

ბატონ კორნელის დავესესხებით იმ სიტყვებს, რომელიც მან თავის კოლეგას ბესიკ ჯორბენაძეს უთხრა,მხოლოდ სახელისა და გვარის შეცვლით: „ამბობენ, დრო ყველაფრის მკურნალიაო, მაგრამ ეს ალბათ ყველაფერზე და ყველაზე არ ითქმის: კორნელი დანელიას ჩვენთან არყოფნით გამოწვეული სიცარიელე ხვალ-ზეგ კი არ დაიკარგება, არამედ უფრო გამძაფრდება, რადგან ვგრძნობთ, რომ დავკარგეთ კაცი, რომლის მაგიერობას ვერავინ გასწევს. ერთადერთი ნუგეში ჩვენთვის შეიძლება იყოს მხოლოდ მისი ნაღვაწისა და სამაგალითო ცხოვრების წესის უკვდავება".

და კიდევ ალბათ ერთადერთი ბუნებრივი და კანონზომიერი მის ასე უდროოდ წასვლაში იყო ის, რომ მან ათიოდე დღით წინ უსწრო თავისი უსაყვარლესი შვილის დაქორწინებასა და საამაყო შვილიშვილის დაბადებას.

[illegible]

მასწავლებლის მიერ წამოწყებული საქმისა და ახალი მიღწევების გადიდება ქართული ფილოლოგიისა. შენ იყავი, ძვირფასო კორნელი.

შენ ხარ ავტორი 160-ზე მეტი ნაშრომისა, რომელთაგანაც 8 სქელტანიანი მონოგრაფიაა. [illegible]

[illegible]

სიტყვა, წარმოთქმული სამგლოვიარო მიტინგზე 1997 წლის 2 ოქტომბერს.

ზურაბ ჭუმბურიძე

კორნელი დანელიას

საქმე მალე და კარგად გაეკეთო თქვენი და ბ-ნი აკაკის გასახარად!

სხვა ახალი არაფერია ჩემთან. გუშინ ბ-ნი აკაკი ერეკლის გამგზავრა. იქ შეხვედრას უწყობენ. [illegible] კურსის წინ ცოტა ავად იყო, მაგრამ ახლა მხნედ გრძნობს თავს.

გისურვებთ თქვენ და ბატონ დავითს მტკიცე ჯანმრთელობას და დიდ სიხარულს მომავალში.

სიყვარულით კორნელი

P.S. ძალიან გამეხარდა ბ-ნი კონსტანტინეს მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდების მინიჭება. გაზეთში რომ წავიკითხე ცნობა, იმ წუთსავე მივულოცე დეპეშით. ყველა ახლობელი და მოკეთე მგონია, ვინც ჩემი მშობლიური ინსტიტუტის სახელს უკავშირდება. ყველას წარმატება მახარებს და მამხნევებს.

კდ.

ხელნაწერით იქნება წარმოდგენილი (სულ 12 ხელწერა გამოეყენები) და სამეცნიერო სხვა წიგნებისგან განსხვავებით, თითქმის რედაქცია სრულად იქნება წარმოდგენილი. ეს იმდენად გასახარია, რომ ძალას მმატებს. პატარა საქმე არაა: პავლეს ეპისტოლენი, მთელი სამეცნიერო ნახევარი, თითო რედაქციით სრულად! მახარებს ისიც, რომ ჩემი კეთილი მასწავლებლების სასურველ საქმეში ვმონაწილეობ. ამაზე უკეთესი რა უნდა მეკეთებინა!

ამ გაწამაწიის დროს ერთი არასასიამოვნო ბრძოლა გადავიხადე ბინის თაობაზე (ამაზე დაწვრილებით პირადად გეტყვით შემდეგომ). ისევ ბ-ნი აკაკისა და თქვენი ძმის წყალობით უსამართლო საქმე გასწორდა. დიდად მადლობელი ვარ ბ-ნი გიორგისი. შესაძლოა, მან არც იცოდა, ვინ ვიყავი მე, ამიტომ მეკუთვნის მას ორმაგად დიდი მადლობა.

სხვა ახალი რაა ჩვენთან? ცისანამ მუშაობა დაიწყო საპროექტოში, სახლში დღეამჩემია გაისიან, გია უკვე დიდი ბიჭია, გამართულად ლაპარაკობს (მარტივ გაურკვეველ წინადადებებს – ნუ გაგიკვირდებათ, ასეა).

იყავით სულ კარგად და კარგად. მოგიკითხავთ ცისანამ და გიამ.

სიყვარულით თქვენი კორნელი

P.S. ბ-ნმა აკაკიმ ორი დღე კურსში (ორი საათით) გამოყო, რომ წაიკითხოს გამოსაცემი ტექსტი. ნეტავი შემეძლებოდეს ბოლომდის ჩაიკითხოს, მის თვალს რა გამოეპარება. ამას ერთად ვაკეთებთ. ვგრძნობ, რომ ბოლომდის, ალბათ, არ ჩაიკითხავს. ნაბეჭდის კორექტურას კი, უსათუოდ, გულდასმით გააკეთებს.

ეს წიგნი წუხელ მომცა ბ-მა აკაკიმ, რომ თქვენთვის გამომეგზავნა.

კდ.

6/I-69

[illegible]

ძვირფასო ქეთევან

მოგიკითხავთ თქვენ და ბ-ნ დავითს სიყვარულით და კეთილი სურვილების ნატვრით. როგორაა ბ-ნი დავითის ჯანმრთელობა? პირადად თქვენი? როგორ გწუხვართ, რომ რამდენი არასასიამოვნო ამბები გადაგხდათ... გამძლეობა და გამძლეობა გქონებოდეთ ბუნებისგან დაუმსახურებლად მოყენებული ტკივილების გამო. მინდა ვირწმუნო, რომ თქვენისთანა კეთილი და სუფთა გულის, წმინდა სულის ადამიანებს ბედნიერება და სიხარული არ დააკლდება.

რამდენი ხანია, წერილის მოწერა მინდოდა, თან მეგონა საინტერესო რამეს გეტყოდით, მაგრამ ვერ მოვახერხე. პირადად მომქონდა პავლეს ეპისტოლეების (იმედი მაქვს, ამას ნიშნულად არ ჩამომართმევთ!). მგონი, ბ-მა აკაკიმ მოგწერათ პავლეს შესახებ. საუცხოოდ გადაანაწერა ლაბორანტებს და შეუდგნენ. ახლა [illegible] ბ-ნი აკაკი მოელაპარაკა რედაქტორს და, იმედია, ორ თვეში დაბეჭდვა დაიწყება. შემთხვევით, ხელნაწერთა ინსტიტუტის [illegible], რომ ერთი ხელნაწერი გამოუყენებიათ (ამაზე თქვენ ცნობები არ გქონდათ, არც ბ-ნი აკაკის ჰქონდა). პირადად თავზარი დამცა (თავიდან [illegible] გასახარი იყო), რადგან გზა იყო, ესეც უნდა ჩამეტანებინა [illegible] და თან [illegible] S-407 ხელნაწერის. ასე რომ [illegible] ტექსტის [illegible] თითქმის რედაქცია (ძველი, გარ-[illegible]) ახლა სამ-სამი

გამარჯობა, ქალბ. ქეთევან

გილოცავთ ახალ წელს. სულ წარმატებები და დიდი სიხარული დაგებედებოდეთ ახალი წლიდან. მხოლოდ კარგი და კარგი გაგეგონოთ თქვენ. თუკი ბუნებასა და ცხოვრებაში ოდნავ მაინც მოქმედებს სამართლიანობის პრინციპი, უსათუოდ, დაუშურებლად თქვენ უნდა მოგენიჭოთ დღეგრძელობის და ბედნიერების კანონიერი უფლება, როგორც პირადად, გულწრფელ, უანგარო და გულისხმიერ ადამიანებს.

დიდი სიყვარულით კუკული

P.S. მაპატიეთ, რომ ბ. აკაკის მისამართი აქამდე ვერ მოგწერეთ. მისამართი ასეთია, თბილისი, ნ. ნიკოლაძის ქ. №5 კოტე ფუთურიძის ბინა.

ვემშვიდობებით ბატონ კორნელი დანელიას

ბატონო კორნელი!

როგორც ამ ბარათის უკანასკნელად შეხვედრით, თავს როგორ გრძნობთ-მეთქი, გკითხეთ, თქვენ კი ჩვეულებისამებრ საკუთარი ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე დამცინავი ლაპარაკი. შემდეგ კი უცებ შეწუხდით და სიკვდილის არ მეშინიაო, მიპასუხეთ.

ან კი რატომ უნდა შეგშინებოდათ სიკვდილის თქვენ – მორწმუნე

1987 წელი, თბილისის უნივერსიტეტი

ქრისტიანს, კაცს, რომელიც მთელი თავისი ცხოვრება ქართული ბიბლიის შესწავლას შეალია, თქვენი სიკვდილის ჩვენ გვეშინოდა – თქვენს კოლეგებს, მოწაფეებსა და მეგობრებს; მათ, ვისაც მოუყრია თავი აქ პანთეონში იმისათ გამოსათხოვრებლად, რაც თქვენში მოკვდავი იყო.

თქვენი სული კი პირნათლად მიუახლა ზეციურ საქართველოში განათლებულ სულებს თქვენი მასწავლებლებისა, კოლეგებისა თუ მოწაფეებისა, ვინც წინამორბედი იყო. ისინი ახლა თქვენი სულის ირგვლივ არიან თავმოყრილნი და ჩვენზე მეტად უხარიათ, რადგან თქვენ მათაც აქ უფრო სჭირდებოდით და უყვარდით და ეს უხარიათ ნუგეშად დღეს მათ სიხარულს თქვენთან ხელახალი, ახლა უკვე სამუდამო, თანაყოფნისა.

მე დღეს გამოსათხოვარი სიტყვის თქმა გვთხოვეს მეცნიერებათა აკადემიის სახელით მეკარგებლად, რომლის დამფუძნებელი და საამაყო წევრიც თქვენ ბრძანდებოდით, მაგრამ ვინ გაბედავს დღეს თქვენს დაფასებას: თბილისის უნივერსიტეტი? ქართველოლოგიის ინსტიტუტი? ქუთაისის უნივერსიტეტი?... ვის მოუწერია ეს საქართველოში თქვენს, რომ მის მეტად დააკლდეთ, ვიდრე სხვას.

თქვენ არ მოგეწონებოდათ მეცნიერების წიგნებში დაფარული თქვენს სახელზე თაობები გაიზრდებიან, თქვენ ჩვენ მოგვცემდით ცალ-ცალკე კვლევის, ვინც გაცნობდით, ეხება გავაგრძელოთ.

თქვენ დიდი აკაკი შანიძის მოწაფე და მემკვიდრე იყავით და ყველა საქმეში ღირსეულად დაიკავეთ თქვენი მასწავლებლის ადგილი და შეგ-ლიანი გულში ამ იმედს ვატარებდით რომ თქვენ თქვენი მასწავლებლის მაგალითს არა მარტო ცხოვრების წესით, არამედ სიცოცხლის ხანგრძლივობითაც მიჰყვებოდით.

მაგრამ, ვაი რომ სწორედ აქ ვერ გაუმართლდა მასწავლებლის იმედი, თუმცა კი პირნათლად მიუახლოვდით მის განათლებულ სულს, რადგან შეძლებით გაატარებდით მეტს, ვიდრე ჩვენ, თუმცაც ძალიან ნიჭიერი კაცი, ვინაც რომ ვეკლებოდა და მეტაჰისრებოდა.

მიხეილ ქურდიანი

გამოსათხოვარი

შეუძლებელი და თავზარდამცემია ჩვენთვის უკეთესი მეცნიერისა, დიდი მოქალაქის, მასწავლებლისა და მზრუნველი უფროსი მეგობრის კორნელი დანელიას ამქვეყნიდან წასვლა.

ბატონი კორნელი იყო გამორჩეული ადამიანი და ლექტორი იყო, რომელიც საგნისადმი მიმავალ გზაზე ისე ფრთხილად და ინტერესის გაღვივებით ძალებდა სტუდენტს, თავად საგანიც სხვა ელფერს იძენდა და ისეთი გრძნობა გვეუფლებოდა, თითქოს ახალ და საინტერესო სამყაროში შესასვლელად ფეხი მიდგა.

სულით ხორცამდე შეძრულებს გვიჭირს გამოსათხოვარი სიტყვის თქმა. ვერ ვიჯერებთ, რომ ჩვენი უსაყვარლესი მასწავლებელი აღარ იქნება ჩვენს შორის, აღარ გაგვამხნევებს მისთვის ჩვეული კეთილი ღიმილით.

კორნელი დანელია იყო ქართული ფილოლოგიური სკოლის მამამთავრის აკაკი შანიძის რჩეული მოწაფე, უდიდესი მეცნიერის რთული და ძნელად სავალი გზის ღირსეული გამგრძელებელი. ცოდნის მძლეთამძლე იარაღით აღჭურვილს ღვთით მომადლებული ჰქონდა უტყუარი მეცნიერული ალღო, დახვეწილი, ფაქიზი გემოვნება და მეცნიერული კვლევა-ძიების დაუცხრომელი სურვილი, რაც მის ნაშრომებში პირნათლად ჩანდა.

გარდა ნიჭისა და მეცნიერული პოტენციისა, არასოდეს არავის ფასობდა მისთვის საკმარისი იყო მომავალ სტუდენტისაგან ამ ნიჭის გამოვლინება ეგრძნო, რომ მისი დაკარგვა დაინანებოდა და თავად ეხაკა ამ სტუდენტის მფარველობა. ჩვენც ყველა ნაშრომსა თუ პატარა წერილს გულში მის კეთილდღეობას, თუმცა ხშირად არასოდეს გვითქვამს ეს.

უსაზღვროდ და მიტოვებულნი სახლდებიან დავრჩით თითქოს... ერთმანეთის ცრემლიანი თვალებით ქვეყნისთვის მისი ნამოწაფარები და მხოლოდ ერთადერთი იმედიღა გვრჩება – ამ ჩვენს პატარა სახლს ახლა უფრო მეტად სჭირდება მოვლა, გალამაზება, გამდიდრება და განათება, რომ აქ მუდამ ენთოს ჩვენი ძვირფასი მასწავლებლის ნათელი ხსოვნა!..

1997 წელი, 6 მარტი, აკაკი შანიძის საფლავთან

გაგვაჭირვებს თქვენი კეთილი რჩევის, სამართლიანი საყვედურის, წამახალისებელი ქებისა და საოცრად დახვეწილი იუმორის გარეშე.

მწარე სინანულითა და გულისტკივილით გეთხოვებით, ჩვენო უსაყვარლესო მოძღვარო, ბატონო კორნელი. მსუბუქი იყოს თქვენთვის ქართული მიწა!

მოწაფეები და უმცროსი კოლეგები

ქართული ენა

6 ← ფორმებია: მშვენ-იერ-ი – უ-მშვენიერ-ეს-ი, ჭკვ-იან-ი – უ-ჭკვიან-ეს-ი, გონ-იერ-ი – უ-გონიერ-ეს-ი, ბედ-ნ-იერ-ი – უ-ბედნიერ-ეს-ი, პატი(ვ)-ოსან-ი – უ-პატიოსნ-ეს-ი და ა.შ. (ა. შანიძის აზრით, ამგვარ ზედსართავებს აღმატებითობა აქვთ დაკარგული და ვითარებითად არიან ქცეულნი).

ზედსართავი სახელი

უფროობითი ხარისხის ფორმა გაწარმოება ზოგიერთ რთული შედგენილობის ზედსართავისაც (რთულ სიტყვებს ანუ კომპოზიტებს შემდეგ განვიხილავთ): ერთ-გულ-ი – უ-ერთგულ-ეს-ი, ძვირ-ფას-ი – უ-ძვირფას-ეს-ი, გულ-წრფელ-ი – უ-გულწრფელ-ეს-ი და ა.შ.

ხარისხის ფორმათა წარმოებისას ერთ გარემოებას უნდა მივაქციოთ ყურადღება: ზოგიერთ -ელ და -ილ-ზე დაბოლოებულ ფუძეს ეს უკანასკნელი ბოლოსართები (ანუ სუფიქსები) სიმოკლებისას და ხარისხის მაწარმოებლები უშუალოდ ძირეულ მარცვალს ფუძეებს ერთვის: გრძ-ელ-ი – უ-გრძ-ეს-ი, მო-გრძ-ო (და არა: უ-გრძელ-ეს-ი, მო-გრძელ-ო); ტკბ-ილ-ი – უ-ტკბ-ეს-ი, მო-ტკბ-ო; სქ-ელ-ი – უ-სქ-ეს-ი, მო-სქ-ო; ბრტყ-ელ-ი – უ-ბრტყ-ეს-ი, მო-ბრტყ-ო და ა.შ.

ორი ზედსართავი სახელი – წითელ-ი და ყვითელ-ი ოდნაობითი ხარისხის ფორმათა წარმოებისას ფუძისეულ ე ხმოვანს იცვლის ა-თი: წითელ-ი – მო-წითალ-ო, ყვითელ-ი – მო-ყვითალ-ო (ნაცვლად მოწითელო-სა და მოყვითელო-სი).

თავისებურებას გვიჩვენებენ ვითარებითი ზედსართავი სახელები კარგ-ი და ცუდ-ი. კარგ-ის უფროობითი ხარისხის ფორმაა – უ-კეთ-ეს-ი (მოსალოდნელი იყო უ-კარგ-ეს-ი). ამის მიზეზია ის, რომ ძველად კარგ-ის მნიშვნელობით კეთილ-ი იხმარებოდა. რაც შეეხება ცუდ-ს, მისი უფროობითი ხარისხის ფორმაა უ-არ-ეს-ი.

საინტერესოა ეტიმოლოგია ამ სიტყვისა (მეგობრებო: ეტიმოლოგია სიტყვის წარმომავლობის, შედგენილობის, თავდაპირველი მნიშვნელობის დადგენას ნიშნავს): (ენათმეცნიერის – ნიკო მარის აზრით, უ-არ-ეს-ი მიღებულია უ-ავ-რ-ეს-ი-საგან (ე.ი. უფრო „ავი"-თ), ა. შანიძე კი ამ ფორმას უკავშირებს ზმნიზედას „უარესად" (უ-არ-ეს-ად): „ოდენ სიტყვა. ღ-ს მიღებით, უ-არ-ეს-ის სახით არის წარმოდგენილი და სხვა მნიშვნელობა აქვს მიღებული... ანტონიმია (ე.ი. საპირისპირო მნიშვნელობის მქონე- ლი) „უკეთესისა".

ამგვარად, ქართულში გამოიყოფა ზედსართავი სახელის ხარისხის სამი ფორმა: დადებითი (დიდ-ი), უფროობითი (უ-დიდ-ეს-ი) და ოდნაობითი (მო-დიდ-ო). ასევე სამი ფორმაა ხარისხისა სხვადასხვა კარგად ნაცნობ სხვა ენებშიც: რუსულში, ინგლისურში, გერმანულში, ფრანგულში და სხვაგანაც, მაგრამ უნდა ვიცოდეთ, რომ ამ შემთხვევაში ქართულთან სრული თანხვედრა არ გვაქვს: დადებითის საპირისპიროდ, მეტი თვისების აღსანიშნავად, სათანადო ენებში ორ-ორი ფორმა მოიპოვება: შედარებითი და აღმატებითი. მაგალითად, რუსულში დადებითია (ახალი), შედარებითია (უფრო ახალი), აღმატებითია (ყველაზე ახალი), ინგლისურში დადებითი ხარისხია big (დიდი), შედარებითია bigger (უფრო დიდი), აღმატებითია the biggest (ყველაზე დიდი). ქართულში კი, როგორც უკვე ვიცით, დადებითზე მეტი ოდენობის გამომხატველი ერთი ფორმა გვაქვს მხოლოდ – უფროობითი ხარისხი, რომელსაც ორივე ფუნქცია უნდა შეეთავსებინა: შედარებითისაც (უფრო მეტი, ვიდრე დადებითი) და აღმატებითისაც (ყველაზე უფრო მეტი). დღეს კი უფროობითი ფორმები ფაქტობრივად ევროპული ენების „აღმატებითი ხარისხის" გაუტოლდა: უდიდესი ყველაზე უფრო დიდია (და არა შედარებით უფრო დიდი), უმაღლესი ყველაზე მაღალს ნიშნავს, უწმინდესი ყველაზე მეტად წმინდაა და ა.შ. სულ ორიოდე მაგალითი გვაქვს იმისა, რომ უ-ეს მაწარმოებლიანი უფროობითი ხარისხის ფორმა ევროპული ენების შედარებით ხარისხს შეესატყვისებოდეს. ესაა უკეთესი (რომელიც შედარებით უფრო მეტია, ვიდრე კარგი. აღმატებითი ხარისხის მნიშვნელობით საუკეთესო-ს ვხმარობთ) და უარესი (რომელიც „უფრო ცუდს" ნიშნავს და არა „ყველაზე მეტად ცუდს").

აქვე უნდა შევეხოთ ორ სიტყვასაც: ბევრი, ცოტა, რომელთაც ა. შანიძე რიცხვით სახელებთან განიხილავს, მაგრამ მათაც აქვთ „ხარისხის ფორმები" და თანაც თავისებურებას გვიჩვენებენ ამ თვალსაზრისით: მაწარმოებლების დართვის ნაცვლად, შედარებითი ხარისხის მნიშვნელობით, ისინი სხვა სიტყვებს იშველიებენ: ბევრი – მეტი; ცოტა – ნაკლები (სხვათა შორის, **მეტი** ფორმას, რომელიც, როგორც აღვნიშნეთ, თავისთავად „შედარებითი ხარისხის" მნიშვნელობისაა, უფროობითი ხარისხის „წესიერი" ფორმა აქვს უ-მეტ-ეს-ი (რაც „უფრო მეტს" ნიშნავს).

ხარისხის მნიშვნელობა ქართულში (სხვა ენების მსგავსად) შეიძლება აღწერითადაც გამოიხატოს. აღწერითი წარმოებისას გამოიყენება სიტყვები უფრო (შედარებითისათვის: უფრო ლამაზი), ყველაზე (აღმატებითისათვის: ყველაზე ლამაზი). ხარისხის მნიშვნელობა შეიძლება გადმოსცეს სხვა სიტყვებმაც: ფრიად (სასიამოვნო), მეტად (მნიშვნელოვანი)... ხარისხის გადმოცემის საშუალებაა გამეორებაც: გრძელი, გრძელი წვერი... ხარისხის აღწერითი წარმოება ძველ ქართულში ნაკლებად იყო, ახალში გაცილებით მეტია (თ. ზურაბიშვილი).

ამრიგად, არსებობს ხარისხის წარმოების ორგვარი შესაძლებლობა: ორგანული (წარმოქმნის გზით, მაწარმოებელთა დართვით) და აღწერითი; მაგრამ უნდა ვიცოდეთ, რომ აღწერითი წარმოება ხარისხის მნიშვნელობას ლექსიკურად, სიტყვიერი საშუალებით, მხოლოდ შინაარსობრივად გადმოსცემს და ამიტომ ხარისხის ფორმებად არ ითვლება. მხატვრულ ლიტერატურაში (განსაკუთრებით – პოეზიაში) უფროობითი ხარისხის ორგანული წარმოების ხელოვნური – თავსართ-გაორმაგებულ ფორმებსაც შეიძლება შევხვდეთ: უ-უ-დიდ-ეს-ი, უ-უ-მშვენიერ-ეს-ი, უ-უ-სწრაფ-ეს-ი... (ასეთ ფორმებს ა. შანიძე „გაძლიერებულ უფროობითის" უწოდებს): „და უუძველეს მიწაში ნაშენს სხივები ცვივა, ბრძოლითა ნაკადი" (გალაკტიონი); „უუძველესი ბაღის სურნელი, ჩემივე მარადის უახლოესი (გალაკტიონი); „...უუშორეს მანძილს გაივლი..." (ა. კალანდაძე).

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ლეილა ბებუჩაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ესეც ისტორიაა

ქართული გვარსახელები ისევე, როგორც სხვა ხალხებისა, შეიძლება დავაჯგუფოთ ძირების (ფუძეების) და გვარის სუფიქსების (ფორმანტების) მიხედვით. აღნიშნული თვალსაზრისით ქართული გვარსახელები ძირითადად დაჯგუფებულია (ზ. ჭუმბურიძე, ი. მაისურაძე). ამ მხრივ მხოლოდ ზოგიერთი ნიუანსია დასაზუსტებელი, ზოგიერთი რამეც საკამათოა, რაც მეცნიერებისათვის ჩვეულებრივი ამბავია.

როლანდ თოფჩიშვილი

ქართული გვარსახელები

(წერილი მესამე)

წინამდებარე წერილში ქართული გვარსახელების ფორმანტების შესახებ გვექნება საუბარი. მანამ, სანამ კონკრეტულად ვისაუბრებდით ქართული გვარების სუფიქსების შესახებ, უნდა აღვნიშნოთ, რომ გვაქვს უსუფიქსო ქართული გვარებიც, მაგრამ უმნიშვნელო რაოდენობით. შეიძლება დავასახელოთ: ბუთხუზი, კეტიტი, [illegible], შერმაზანი, [illegible], ტოლია, [illegible], მესტვირე, [illegible], ხარაზი, კანდელაკი, მესხი, [illegible], კონტი.

ქართული გვარსახელების ორიგინალურობა მათი ფორმანტების მრავალფეროვნებაშიც გამოიხატება. ეს ისინია: -ძე, -შვილი, -სკირი, -ია(-ა), -აა, -უა, -ვა, -ურ(-ულ), -ელ, -ში(-ში), -არ, [illegible] და დღეს ხალხური სასაუბრო ენაში შემორჩენილი [illegible], [illegible] მეტყველებაში [illegible] (-ეხ). [illegible]. ზოგიერთი მეცნიერი ქართული გვარების მრავალფეროვნებას [illegible] ხსნის. ეს მოსაზრება არაა მართებული. ქართული გვარსახელების სუფიქსების მრავალფეროვნება ძირითადად ქართული ენის მრავალდიალექტურობით აიხსნება. ისინი ძირითადად ტერიტორიის, კუთხეების და სათემოების [illegible] არიან. მათ ძირითადად უფრო დაწვრილებით და შინაარსით [illegible]. ამასთანავე, ქართული გვარების მრავალფეროვნები ფორმანტები ისეთ [illegible] არის, რომ ისინი საკმაოდ ძველი ხანიდან, ისტორიის სხვადასხვა მონაკვეთში, საზოგადოებრივი განვითარების სხვადასხვა საფეხურზე წარმოქმნილი არიან.

ხაზგასმით მივმნიშნავ, რომ -ძე სუფიქსი დასავლური ქართული გვარებისათვის დამახასიათებელი, - შვილი კი აღმოსავლური ქართულისათვის, სავსებით არ და ჭეშმარიტად მიუღებელია ეს არ [illegible]. დღეს შეიძლება -ძე სუფიქსის [illegible] დასავლეთ საქართველოში, ასევე მოსახლეობაში, - შვილის კი აღმოსავლეთ საქართველოში, მაგრამ [illegible] აღმოსავლეთ საქართველოშიც (და [illegible]) -ძე ფორმანტს ჰქონდა. მრავალი გვარსახელი, დღეს რომ -შვილი ფუძიან ირთავს, თავდაპირველად -ძე სუფიქსით წარმოიდგინა. მაგალითად, სოფელ ტყეებში დღეს მოსახლე [illegible] და მეკვე[illegible] XVIII ს-მდე [illegible] და [illegible] -ძე და -შვილი სუფიქსები აწარმოებს ძირითადად [illegible] და [illegible] გვარსახელებს.

მაშასადამე, სახელების ფუძეებს სხვა ქართული სუფიქსებიც - იან (-ან), -ურ(-ულ), -იან(-ან), -ეთ, -ელ, -ოვან) სუფიქსების ორიგინალი აგრეთვე [illegible] დღეს გავრცელებული გვარსახელები. აქაური გვარების [illegible] და [illegible] საკმაოდ ძველი ხანის წინ და მხოლოდ -ია, -უა და -ვა სუფიქსები. რამდენიმე მეგრული გვარის აწარმოებს -სკირი [illegible], რაც ქართული -შვილის შესატყვისია. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ -იან(-ან) ფორმანტი დღეს თუ გვარსახელებს ძირითადად სვანეთსა და ლეჩხუმში აწარმოებს, თავდაპირველად გვარსახელებს აწარმოებდა საქართველოს ყველა კუთხეში. ასე რომ, აღნიშნული სუფიქსი საერთო ქართულ-ქართველური სუფიქსია და არა მხოლოდ მისი რომელიმე მხარისათვის (პროვინციისათვის) დამახასიათებელი. შუა საუკუნეების ქართულ საბუთებს თუ დავაკვირდებით, იმასაც აღმოვაჩენთ, რომ ხშირად ერთსა და იმავე გვარში -შვილი და -იან სუფიქსები ერთმანეთს ენაცვლებოდა. ერთ საბუთში ერთი გვარი შეიძლება სან დედაბრიანად და სან დედაბრიშვილად იყოს ნაწერი. ქართლსა და კახეთში დღესაც, ის სასაუბრო ენაში, რომელსაც გვარის აბსტრაქტ. ჩვეულებრივ „პაპლიაშვილის" ნაცვლად იტყვიან „პაპლიანი". -ელ სუფიქსი საფეხურების ტიპის გვარებს ერთვის. მისი ფუძეები -არ სუფიქსი ქართული ისტორიოგრაფიაში სამართლიანად შენიშნულია, რომ ამ ფორმანტიანი გვარები ჩნდება VIII-IX სს-ში, როდესაც ადგილობრივი გვარსახელი [illegible] ურთიერთობით კი ალარ ხასიათდება. არამედ აზნაურია მისი ამ პერიოდის მფლობელობის უძველესი, რომელიც თავისით მხოლოდ შესაბამის ფეოდებს განასახიერებდა" (ნ. ბერძენიშვილი). ამავე პერიოდის, უფრო ზუსტად ადრე ჩნდება -ძე სუფიქსიანი გვარები, რომელიც როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, საქართველოს ზოგიერთ პროვინციაში -შვილი ფორმანტს შეცვალა.

საკუთარი სახელების ფუძეებს -ურ(-ულ) სუფიქსიც ცვისკურეული, ანთაური ნიშნავს ცისკარის, ანთის კუთვნილს, მაგ. შიომღვიმელი. ასევე კუთვნილების აღმნიშვნელია -ოვ-ში სუფიქსი, რომელიც ძირითადად ლაზებისათვის იყო დამახასიათებელი. ტყეში, და ტყის კუთვნილი შეიძლება, მაგალ. რაც შეეხება -ქორი სუფიქსის, როგორც ჩ. როგავა აღნიშნავდა, მას ფუძეებთან დადი აზის. -ქორი მეგრულად ყმას ნიშნავს, ბერაქორი, ბე ბერის ყმა.

ისტორიულად შესაძლებელი იყო ქართველების სუფიქსების მიხედვით განსხვავებიდან ქართლსა და კახეთის გვარების. ასეთი ფორმები ზანურში და დასავლეთ საქართველოს სხვა ქართველთა მეტყველებაში ჰქონდა - ფხე (-ხე) სუფიქსის მაგალითად. მაშასადამე გვარის კახელს შესატყვისებიდან ქართლის გვარი კახელიძე, ქობალი- ქობალიძე, გოგორიშვილი- გოგორიშვილი მეგრულიდან სხვების გამოხატვის ფორმებიც გარკვეული ტიპის შეუძლია -ურ(-ულ) სუფიქსსაც. ტბეთის სვანეთ მაგალითზე დაკვირვება და ისტორიის ქართლის და კახეთის ქართველ-ქართველური მონაცემებზე დაკვირვება ამ დასკვნის საშუალებას იძლევა.

მრავალფეროვანი ქართული სუფიქსები, რომლებსაც ქართული გვარსახელები ირთავს, ისტორიის სხვადასხვა მონაკვეთში წარმოქმნილა. უძველესი ქართული სუფიქსებია -იან(-ან), -ურ და -ელ, რომლებიც ქართველ გვარებს „დასახლებისებურებს" პერიოდის გვარებიდან გაუქმდებოდა და, როგორც ს. ჯანაშია შენიშნავდა, ისინი ფეოდალურ ინდივიდუალიზმს ამოიღეს, რომლებიც ქრისტე საკუთრივ სამეფოებში გამოჩნდა. ფეოდალების ხანაში კი მხოლოდ საქართველოს რამდენიმე პროვინციაში შემორჩა. ფეოდალიზმის განვითარებასთან ერთად წარმოქმნა გვარსახელების ახალი ფორმანტები (-ძე, -შვილი, -ელი(რაც აშკარა შედეგი იყო მამაკაცის, მამის უპირატესი უფლებებისა სამემკვიდრეო ურთიერთობებში.

ო, ენავ ჩემო...

როგორ ვასწავლოთ

დავით გურამიშვილის პოეზიის სწავლების საკითხები

(წერილი მეორე)

იფქლი ღვარძლად გარდაიქცა

საყოველთაოდ ცნობილ სტროფში: „ქართლის ჭირსა ვერვინ მოსთვლის" გვხვდება ასეთი სტრიქონი:

„იფქლი ღვარძლად გარდაიქცა, ზედ მობრუნდა ცეცხლის კვერი".

ეს ფრაზა აუცილებლად საჭიროებს დამატებით ახსნას, თანაც, ჩვენი აზრით, უდრესად მნიშვნელოვანია საქართველოს მაშინდელი ყოფის წარმოსადგენად, რამდენადაც ქვეყნის უმძიმეს მდგომარეობაში ყოფნის მიზეზის ავტორისეულ ახსნას შეიცავს.

„სახარება" მოგვითხრობს, რომ სახლის პატრონმა დათესა ხორბალი, ეშმაკმა კი ღვარძლი ჩაყარა. მაშინ მოყვარემ მოიცადა მოსავლის მოწევამდე: ღვარძლი დააწვევინა, იფქლი კი საუნჯის საცავში შეინახა (მათე 13, 24-30)*. ამ იგავის სათქმელს იესო თვითვე უხსნის მოწაფეებს: „თესლნი იგი კეთილნი ესე არიან ძენი სასუფეველისანი, და ღვარძლნი იგი არიან ძენი უკეთურისანი" (მათე 13, 38). ღვარძლს" შეისხნენ იგინი საკუმილსა მას ცეცხლისასა" (მათე 13, 42).

დავით გურამიშვილი სწორედ ამ იგავს ეყრდნობა, ოღონდ განსხვავებასაც გვიჩვენებს. თუ „სახარებაში" მკამდე ერთურთისაგან გაარჩიეს ხორბალი და ღვარძლი, საქართველოში იფქლი ღვარძლად გადაიქცა, ვერ შეინარჩუნა თავისი რჩეულობა და „სასუფეველის ძეობის" პატივი, გახდა „ძე უკეთურისა". პოეტი ამას კეთილის გაბოროტებას, ეშმაკის მიერ სიკეთის ბოროტებად გარდაქმნას უძახის („განაბოროტა კეთილი"). ღვარძლი ისედაც ღვარძლი იყო, და მთელი ქართლი გაღვარძლდა, აღარ ითვლებოდა კაცი, ღვთისგან შენაწყალი". ცხადია, უფალს ხორბლის გამოსარჩევად მკამდე ლოდინი აღარ ესაჭიროებოდა. ერთიანად დასაწველი იყო ღვარძლით სავსე „ავარაკი" და ღმერთმაც ცეცხლის კვერი დაატრიალა, ძირფესვიანად მოსპო სიბილწე.

დასკვნა ასეთია: საქართველოში აღარ იყო „იფქლი"– ადამიანი, რომელიც უფლის წყალობას მოიპოვებდა და თავის ქვეყანას უშრეტი ცეცხლისგან გადაარჩენდა. ქართველნი უკეთურნი გამხდარიყვნენ და სასჯელსაც ამიტომ ვერ ასცდნენ – ესაა, პოეტის რწმენით, ქართველთა უბედურების საფუძველი.

„მართლის თქმის" კონცეფცია

„მართლის თქმის" კონცეფცია ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია დავით გურამიშვილის ნააზრევში. მასაც, როგორც ბევრ სხვა საკითხს, პოეტი ბიბლიურ ახსნას უძებნის. იგი არა მხოლოდ იმიტომ მიმართავს მართალს, რომ გამოიყენოს უტილიტარული დანიშნულებით, ქვეყანა გამოასწოროს და მასში სამართლიანობა დაამყაროს, ობიექტური კრიტერიუმების ამოქმედებას შეუწყოს ხელი, არამედ, უპ. ყოვლისა იმიტომ, რომ უფალთან მისასვლელ სწორ გზად მიიჩნევს. დავითი მიიჩნევს უდრეკად ცნობილ სიბრძნეს, რომ ადამიანის სული ნეტარებს ან უშრეტი ცეცხლით იტანჯება სხეულის მიწიერი მოღვაწეობის შესაბამისად: „სულს მოუძღვის ხორცთა ნაქნარი: ავსა – ავი, კარგსა – კარგი". პოეტი მაღლად სიმართლეს მიიჩნევს, ცოდვად – ტყუილს. პირველი „ზე აზარდებს" იწვევს, მეორე – „ქვე ყოფნას". პირველი ზეციისას ხდის კაცს, მეორე – ქვესკნელისას, ამიტომაც ამბობს:

„სიცრუის, ტყუილით ქვე ყოფნასა ზე სიმართლით ავიზარდო".

დავითი ცდილობს, იმ ადამიანებს არ მიემსგავსოს, სამუდამოდ რომ კარგავენ უფლისკენ მიმავალ გზას, რომელნიც „ქვე საწუთროს ქვიტკირსა სდევენ, ზე სამკვიდროს ფეხით ფაცხვენ".

ილია ჭავჭავაძე ამბობდა: „ეს წუთის-სოფელი ცოდვა და მადლის ჭიდილია, სხვა არაფერი, ზოგი ცოდვის იკიდებს ზურგზედ და ტვირთავით მიდის, ზოგი– მადლის და ბედნიერსავით მსუბუქად" („ოთარაანთ ქვრივი").

* იოანე ნათლისმცემელიც წინასწარმეტყველებდა უფალზე: „ნიჩაბი ჴელთა მისთა, განწმიდოს კალო თჳსი, და შეკრიბოს იფქლი საუნჯესა, ხოლო ბზე დაწუას ცეცხლითა მით უშრეტითა" (მათე 3,12).

და გურამიშვილის სულიც ბუმბულივით მსუბუქად უნდა წარმდგარიყო უფლის წინაშე „ხელ-ანთებული ცვილითა". ამიტომ პოეტი თავის ცხოვრებასა და შემოქმედებას დაკვირვებითა და სიფრთხილით წარმართავდა.

განკითხვა და მხილება

მართლის თქმას უკავშირდება ძრახვის განკითხვაში გადაზრდის საფრთხე. რამდენადაც პოეტმა კარგად უწყის, უფლისგან რა რისხვა ელის ისეთ ადამიანს, საკუთარ თვალში დირეს რომ ვერ ხედავს, მოყვასში კი ბეწვსაც ოდნად ამჩნევს („ანუ რასა ხედავ წუელსა თუალსა შინა ძმისა შენისასა და დირესა თუალსა შინა შენსა არა განიცდი?" მათე 7,3; ლუკა 6,41), ამიტომ შიში იპყრობს და ხშირად თავსაც იმხნევებს მწარე სიმართლის სათქმელად. სწერა:

„ჭეშმარიტად ცოდვა უძღვის კაცსა კაცის განმკითხავისა".

მკითხველს გაახსენდება უფლის სიტყვები: „ნუ განიკითხავთ, რამეთუ რომლითა განკითხვითა განიკითხვიდეთ, განიკითხნეთ, და რომლითა საწყაულითა მიუწყოთ, მოგეწყოს თქუენ" (მათე 7,1-2). თუმცა, დავითი გაიაზრებს ქრისტიანულ თვალსაზრისს იმაზე, რომ არსებობს არა მხოლოდ განკითხვა, არამედ მხილებაც. განსხვავება განზრახვის ხასიათშია: კეთილი განზრახვით მოითხოვება მხილება და არა– განკითხვა. გურამიშვილის განზრახვა ერის მკურნალობაა, მისი უფალთან მიყვანაა, ამდენად საუკეთესო მიზნებს ისახავს და არ შეიძლება, ბოროტებასთან იყოს წილნაყარი. ავტორს სწამს და მკითხველსაც არწმუნებს, რომ მისი სიტყვები მხილებაა და არა განკითხვა:

„ავზედ ავი ითქმის, კარგს არავინ გაკიცხავსა–
აწ რომ ავი არ ვაძაგო, კარგი როგორ უნდა ვაქო.
ავს თუ ავი არ უწოდო, კარგს სახელად რა დავარქვა".

მკითხველს მოეხსენება, რა მწარეა გურამიშვილისთვის თავდარქმულ ორმოში ჩასმული უბედური კაცის ხვედრი და ნათელია ის თავგანწირვა, პოეტს მხილებისათვის რომ მოელის.

„ტანი გახდეს გასაბერად"

იმისათვის, რომ განსაკუთრებული, გამორჩეული ტკივილისათვის შთაბეჭდილება გამოხატოს, დავით გურამიშვილი ამბობს:

„მე, თუ გინდა, თავიც მომჭრან, ტანი გახდეს გასაბერად,
ენაც არა ჰქავს კახაბერსა, მე ვერ ვიტყვი კახაბერად".

ვფიქრობთ, პოეტის მიერ აქ იუდა ისკარიოტელია ნაგულისხმევი. „საქმე მოციქულთა" გადმოგვცემს, რომ იგი „განსივდა და განსკდა შორის და განიბნნეს ყოველნი ნაწლევნი მისნი" (საქმე. 1, 18).

„საქმე მოციქულთას" ამ ადგილის კომენტარისას ძველი ქართველი მწიგნობრები შენიშნავენ: „(იუდა) შემდგომად დაყრისა მის ვეცხლისა წარვიდა და შთამოიკიდა თავი თჳსი მაშჳლად ხესა ზედა. განსწყდა საბელი იგი, და დავარდა უბადრუკი იგი ქვეყანად და არა მოკუდა ჟამსა მას, არამედ განსივნა და იდვა ეგრეთ მწუხარედ ორი დღე და ვერ შეიწყნარა უსჯულოება თჳსი მწუხარებისა მისგან სასოწარკუეთილებისა. შემდგომად მოკუდა და განსკდა, და განიბნნეს ნაწლევნი მისნი" (S 1387, გვ. 6). აქედან გამომდინარე, ისკარიოტელს განსაკუთრებით მძიმე სასჯელი ერგუნა, თავი ჩამოიხრჩო, მაგრამ მისი აღსასრული წამიერი არ იყო, ორი დღე იტანჯა ტანის გასივებით, დახეთქით, და მხოლოდ შემდეგ გარდაიცვალა აუტანელი ტკივილებით. დავით გურამიშვილიც მზად არის ორმაგი სიკვდილისათვის („თავი მომჭრან" და „ტანი გახდეს გასაბერად"), შესაძლოა, იუდას ტკივილსაც კი გაუძლოს, მაგრამ სიმართლის გზიდან არ გადაიხვევს, რადგან, მისი რწმენით, მხოლოდ სიმართლეა უფალთან მიმყვანებელი. იგი ვერასოდეს მოიქცევა იუდას მსგავსი ადამიანებივით, რომლებიც „ქვე საწუთროს ქვიტკირსა სდევენ, ზე სამკვიდროს ფეხით ფაცხვენ".

ლალი დათაშვილი

ინფორმაცია

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის p.10-02 C №6 სადისერტაციო საბჭომ (თავმჯდომარე აკად. Თ. ᲒᲐᲛᲧᲠᲔᲚᲘᲫᲔ) მიანიჭა **ᲤᲘᲚᲝᲚᲝᲒᲘᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲗᲐ ᲓᲝᲥᲢᲝᲠᲘᲡ** სამეცნიერო ხარისხი

ᲜᲔᲚᲘ ᲡᲐᲯᲕᲐᲠᲔᲚᲘᲫᲔᲡ

დისერტაციის თემა – თარგმანის კომუნიკაციურ-პრაგმატული ეკვივა-ლენტობის პრობლემა (ლინგვისტური და ექსტრალინგვისტური ასპექტები)

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. დ. გოცირიძე

ოფიციალური ოპონენტები პროფ. თ. კობახიძე, პროფ. ა. კარტოზია, პროფ. ზ. კიკნაძე, პროფ. მ. ოძელი.

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტი.

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 4 ივნისს**

ᲘᲠᲘᲜᲔ ᲛᲔᲚᲘᲥᲘᲨᲕᲘᲚᲡ

დისერტაციის თემა – საერთო ქართველური ძირი სტრუქტურული და ტიპოლოგიური თვალსაზრისით.

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. ზ. ჯაფარიძე

ოფიციალური ოპონენტები– პროფ. ი. ქობალავა, პროფ. გ. კლიმოვი, პროფ. თ. უთურგაიძე

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტი.

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 11 ივნისს.**

ᲤᲘᲚᲝᲚᲝᲒᲘᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲗᲐ ᲙᲐᲜᲓᲘᲓᲐᲢᲘᲡ სამეცნიერო ხარისხი

[illegible] ᲑᲐᲑᲣᲜᲘᲐᲡ

დისერტაციის თემა– კოორდინაცია და პრონომინალიზაცია რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი – პროფ. ი. ფხაკაძე

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. რ. ქურდაძე

ოფიციალური ოპონენტები– პროფ. ც. ახვლედიანი, დოც. ქ. ჯავში

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 25 მაისს.**

ᲘᲠᲘᲜᲔ ᲓᲘᲛᲘᲢᲠᲐᲫᲔᲡ

დისერტაციის თემა – ფუნქციური კომუნიკაცია და პრაგმატულ-ქართული ენის განსხვავებანი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი– პროფ. ლ. გოკსაძე

საბჭოს ექსპერტი – პროფ. რ. ქურდაძე

ოფიციალური ოპონენტები – პროფ. ი. ფხაკაძე, დოც. ნ. შენგელაია.

წამყვანი ორგანიზაცია – არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინ-სტიტუტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 18 ივნისს.**

ᲜᲘᲙᲝ ᲝᲗᲘᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲡ

დისერტაციის თემა – ლოგიკის ხელის ინსტრუმენტები

სამეცნიერო ხელმძღვანელი– პროფ. ზ. ჭუმბურიძე

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. ალ. ღლონტი

ოფიციალური ოპონენტები – პროფ. [illegible] სახლთხუცეშვილი

წამყვანი ორგანიზაცია – არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 18 ივნისს.**

ᲜᲐᲜᲐ ᲓᲐᲜᲔᲚᲘᲐᲡ

დისერტაციის თემა – სუფიქსური და უნიშნო ფუძეების მრავლობითის წარმოებისათვის საშუალ ქართულში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი– პროფ. ე. ბაბუნაშვილი

საბჭოს ექსპერტი – პროფ. ზ. ჭუმბურიძე

ოფიციალური ოპონენტები პროფ. გ. გოგოლაშვილი, პროფ. არ. მარტიროსოვი

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის პედაგოგიური უნივერსიტეტი.

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 25 ივნისს.**

ᲠᲣᲡᲣᲓᲐᲜ ᲡᲐᲛᲘᲜᲐᲫᲔᲡ

დისერტაციის თემა – ახალი ქართული სალიტერატურო ენის ჩამოყალიბების გზები (XX საუკუნის დასაწყისის ქუთაისის პრესის მასალების მიხედვით)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი – პროფ. დ. მელიქიშვილი

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. ალ. ღლონტი

ოფიციალური ოპონენტები– პროფ. გ. გოგოლაშვილი, დოც. თ. ღვინაძე

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის პედაგოგიური უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 25 ივნისს.**

ᲗᲐᲛᲐᲠ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲔᲡ

დისერტაციის თემა – თხრობითი ინტონაციის ექსპერიმენტულ-ფონეტიკური ანალიზი საბავშვო ლიტერატურაში (ინგლისურენოვანი საბავშვო ზღაპრის მასალაზე).

სამეცნიერო ხელმძღვანელი– პროფ. მ. ნათაძე

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. ც. ახვლედიანი

ოფიციალური ოპონენტები– პროფ. ა. კარტოზია, დოც. ლ. თაქთაქიშვილი-ურუშაძე, დოც. გ. ლებანიძე

წამყვანი ორგანიზაცია – სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის პედაგოგიური უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 2 ივლისს**

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲡᲕᲐᲜᲘᲫᲔᲡ

დისერტაციის თემა – ხარისხის წარმოება საშუალ ქართულში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი – პროფ. ე. ბაბუნაშვილი

საბჭოს ექსპერტი– პროფ. ალ. ღლონტი

ოფიციალური ოპონენტები – პროფ. გ. გოგოლაშვილი, დოც. ნ. ლოლაძე

წამყვანი ორგანიზაცია – არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინ-სტიტუტი

დისერტაციის დაცვა გაიმართა **1997 წლის 8 ოქტომბერს**

ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲡᲐᲔᲠᲗᲐᲨᲝᲠᲘᲡᲝ ᲡᲘᲛᲞᲝᲖᲘᲣᲛᲘ „ᲔᲜᲐ, ᲚᲝᲒᲘᲙᲐ ᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲗᲕᲚᲔᲑᲘ"

თანამედროვე საზოგადოებრიობა წარმოუდგენელია საინფორმაციო სისტემების განვითარებისა და სრული კომპიუტერიზაციის გარეშე. საზოგადოების ამ სფეროების განვითარება უშუალოდ არის დაკავშირებული ლინგვისტიკის, ლოგიკისა და კომპიუტერული მეცნიერების მიღწევებზე. თბილისის მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ენა, ლოგიკა და გამოთვლები", რომელიც 16–19 სექტემბერს გაიმართა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, სწორედ ამ სამი დარგის თანაკვეთაზე წარმოქმნილ საკვანძო საკითხებს მიეძღვნა. სიმპოზიუმის მუშაობაში მონაწილეობდნენ მსოფლიოში ცნობილი ლოგიკოსები, ლინგვისტები და პროგრამისტები. პროფესორები: დიკ დე იონგი და პოლ დეკერი ამსტერდამის უნივერსიტეტიდან (ნიდერლანდები), ანდრეი ვორონკოვი უფსალის უნივერსიტეტიდან (შვედეთი), რობინ კუპერი გოტებორგის უნი-ვერსიტეტიდან (შვედეთი), ბარბარა პარტი მასაჩუსეტსის უნივერსიტეტიდან (ამერიკის შეერთებული შტატები), ილია აპრესიანი მოსკოვიდან, გრიგორი მინცი და ჰენკ ზეევატი სტენფორდის უნივერსიტეტიდან (აშშ), რობ ვან დერ სანდტი ნაიმეგენის უნივერსიტეტიდან (ნიდერლანდები) და სხვა.

ქართველ მონაწილეთა შორის იყვნენ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის, გამოთვლითი მათემატიკის ინსტიტუტის, მართვის სისტემების ინსტიტუტის, გამოყენებითი მათემატიკის ინსტი-ტუტის მეცნიერ-თანამშრომლები: ჯ. ანთიძე, რ. ასათიანი, ლ. გრიგოლიაშვილი, ქ. ლორთქიფანიძე, მ. თანდაშვილი, მ. იაშვილი, თ. კუ-ცია, ლ. მარგველანი, ე. მაჭარაშვილი, მ. ხაჩიძე, ე. ხოსიტაშვილი, კ. ფხაკაძე, გ. ქბიძე, რ. ქურდაძე, ნ. შენგელაია, გ. ჩიკოიძე, ლ. ჩხაიძე, ნ. წულაძე, ნ. ჯანიშვილი.

სიმპოზიუმის საპროგრამო კომიტეტის ავტორიტეტულმა შემადგენლობამ – თანათავმჯდომარეები გახლდნენ ბატონები თამაზ გამყრელიძე და რობინ კუპერი, – განსაზღვრა მოხსენებების მაღალი მეცნიერული დონე.

სიმპოზიუმი გახსნა და სტუმრებს მიესალმა თსუ-ს რექტორმა ბ-ნმა როინ მეტრეველმა.

სიმპოზიუმის ორგანიზებულად ჩატარებაში დიდი წვლილი მიუძღვის საორგანიზაციო კომიტეტის თანათავმჯდომარეებს ბ-ნ თემურ ხუროძეს (თსუ პრორექტორი) და ქ-ნ ინგრიდ ვან ლუნს (ამსტერდამის უნივერსიტეტი).

სიმპოზიუმის მუშაობა დადებითად შეაფასეს, გამოთქვეს უცხოელ და ქართველმა მონაწილეებმა საერთო აზრი – ამგვარ სიმპოზიუმების მეტად რეგულარული ხასიათი და გამართვის ტრადიცია გადაწყდა. მესამე სიმპოზიუმი გაიმართება 1999 წლის შემოდგომაზე ქ. ბათუმში.

ანბანი

ხვითო

შემეცნებითი თამაში ქართული ენის სახალისო ფონეტიკის, გრამატიკის, ლექსიკოლოგიისა და სტილისტიკის ელემენტებით.

ორფევსი და ევრიდიკე

(მეათე ნაწილი)

სულ ცოტაღა რჩებოდა დედამიწამდე და ორფევსის სანუკვარი ოცნების ასრულებამდე, როცა მომღერალი საზარელმა ეჭვმა შეიპყრო, ევრიდიკე ხომ არ ჩამორჩა, ან მიცვალებულთა გუნდთან ერთად ხომ არ ჩაინთქა ქვესკნელის წყვდიადში?! მისთვის ცეცხლზე ნავთის დასხმას ჰგავდა ისიც, რომ ნიმფის ფეხის ხმა არ ისმოდა, თუმცა არრდილს რა ფეხის ხმა ექნებოდა! საბრალო ორფევსი ამასაც ვერ მიმხვდარიყო.

1. შინაარსის მიხედვით არსებითი სახელების შენ მიერ ნასწავლ ჯგუფებს კიდევ ორი მოემატა:

კრებითია სახელი, თუ ის აღნიშნავს ადამიანთა, ცხოველთა ან ფრინველთა კრებულს. მაგალითად: ხალხი, ჯოგი, ნახირი, ჯოგი.

ერთი კრებითი სახელი მითის ამ ნაწილშიცაა.

აბა, იპოვე – ☐☐☐☐☐.

ნივთიერებათა სახელებია: რკინა, ოქრო, თაფლი, მატყლი, ღვინო, წყალი და სხვ.

ჩვენს ტექსტში ამ ჯგუფის ერთი სახელიც არის. მისი პოვნა შენ არ უნდა გაგიჭირდეს – ☐☐☐☐☐.

2. ესა თუ ის საგანი ან მოვლენა ერთმანეთისაგან რაიმე ნიშან-თვისებით განსხვავდება, ზოგი რამ დიდია, ზოგი პატარა, ერთი მჩატეა, მეორე მძიმე და ა.შ. სახელს, რომელიც საგნის თვისებას ან ნიშანს გამოხატავს, **ზედსართავი** ჰქვია.

მითის ამ ნაწილში შეიცანი ზედსართავი სახელები და შეავსე ცარიელი უჯრები. სამივე სიტყვის პირველიცაა **სა**.

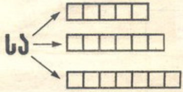

3. ქვემოთ მოცემულია კითხვები. შენ უნდა გაიხსენო ის ზედსართავი სახელები, რომლებიც ამ კითხვებზე მოგვუგებენ და შეავსო ცხრილი.

როგორი? (ან რანაირი?)	რომელი?	სადაური?	როდინდელი?

უცხოური იუმორი

წიგნის მაღაზიაში:
– მინდა რაიმე წიგნი შევიძინო.
– რაიმე მსუბუქს ინებებთ?
– ამას მნიშვნელობა არა აქვს, მანქანითა ვარ.

მარკ ტვენს უთქვამს: „როცა 14 წლის ვიყავი, ვფიქრობდი, რომ მამაჩემმა არაფერი იცოდა, სულ არ მინდოდა მასთან საუბარი. მაგრამ, როცა 21 წლის გავხდი, გაოცებული ვიყავი, რამდენი რამის შესწავლა მოუსწრია მას ამ შვიდი წლის მანძილზე".

ერიჭაა!...

რამდენიმე ნაწყვეტი განათლების მინისტრის მოადგილის ინტერვიუდან

გაზეთ „რეზონანსში" (1997 წლის მე-15 კვირისა) გამოქვეყნდა განათლების მინისტრის მოადგილის ბატონ თამაზ ტატიშვილის ინტერვიუ. სამწუხაროდ, ჩვენ ეს გაზეთი საკმაოდ გვიან ვნახეთ... ინტერვიუდან ზოგი რამ ვერ გავიგეთ, ზოგი რამ გავიგეთ, მაგრამ ვაი ამ გაგებას... გთავაზობთ რამდენიმე ნაწყვეტს ამ ინტერვიუდან:

„ის, რაც გაკეთდა განათლების სისტემაში, სკოლებში არ ჩანს, იმიტომ რომ საფუძველი ეყრება იმას, რაც რეფორმით არის ნაკარნახევი".

„1998 წლის მე-5, მე-6, მე-7 კლასებს წინ დახვდება ახალი სასწავლო გეგმები და ახალი სახელმძღვანელოები, ასევე გადამზადებული მასწავლებლები. მე ისევ სწავლების შინაარსზე ვსაუბრობ, რომელიც დღეს არ ჩანს".

„არის საგნები, რომლითა სწავლა ყველასთვის სავალდებულოა. არის საგანთა ჩამონათვალი, რომლებიდანაც ირჩევ 2-3 საგანს, ეს სავალდებულოა".

„ზოგიერთი მასწავლებელი ტრაფარეტშია ჩასმული და ვიწროდ უყურებს ყველაფერს".

„ბოლნისში და, თუშეთის სკოლაში წვიმა რომ ჩამოვა, ეს არ არის განათლების სამინისტროს საქმე".

„ისეთი კარგი სკოლები მაქვს ნახულებში, რომ, როგორც რესურსები აქვთ, ისინი ბევრ ქალაქელ მასწავლებლებს „ჩაისვამს ჯიბეში".

„ცოდნის დონე და არეალი ჩვენს ბავშვებს აქვთ, მაგრამ როგორც კი მივადგებით მის გამოყენებას... აი აქ კი, ბოლოში ვართ და „დავაგვიანე".

მართლაც რომ...

ახალი წიგნები

ანტონ პირველი. ქართული გრამატიკა

„ქართული გრამატიკული აზროვნების სათავეებთან დგას ანტონ პირველის, პირველი ქართული გრამატიკის ავტორის, მონუმენტური ფიგურა. მისი „ქართული ღრამმატიკის" მნიშვნელობა არა მარტო იმით განისაზღვრება, რომ ეს არის პირველი სრული ქართული გრამატიკა, არამედ იმითაც, რომ მისი გავლენა შემდგომი დროის გრამატიკოსებზე დიდზე დიდი იყო და გრამატიკული აზრის განვითარება საქართველოში სრულად არ იქნება წარმოდგენილი, თუ ანტონის გრამატიკას გამოწვლილვით არ შევისწავლით..." ეს არის ნაწყვეტი პროფ. ე. ბაბუნაშვილის წინასიტყვაობიდან, რომელიც მან ამ უმნიშვნელოვანესი გამოცემას – ანტონ პირველის „ქართული გრამატიკას" – წაუმძღვარა.

ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს **ელენე ბაბუნაშვილმა, ნარგიზა გოგუაძემ** და **ლია კიკნაძემ**. ლექსიკონი დაურთო **ელენე ბაბუნაშვილმა**.

წიგნი გამოსცა გ. ახვლედიანის სახ. ქართმეცნიერების ისტორიის საზოგადოების პრეზიდენტმა, პროფ. **ალექსანდრე ფოცხიშვილმა**.

კ. დანელია, ზ. სარჯველაძე – ქართული პალეოგრაფია

თბილისის დამოუკიდებელმა უნივერსიტეტმა გამოსცა პროფესორების კორნელი დანელიასა და ზურაბ სარჯველაძის წიგნი „ქართული პალეოგრაფია".

წიგნში გარკვეული თანმიმდევრობით განხილულია ქართული პალეოგრაფიის ის საკითხები, რომლებიც საინტერესოა არა მარტო სტუდენტებისათვის, არამედ ქართველოლოგიური პრობლემებით დაინტერესებულ სპეციალისტთათვისაც. მასში გათვალისწინებულია ყველა ის მიღწევა, რაც მეცნიერებამ მოიპოვა ამ სფეროში.

წიგნის რედაქტორია პროფ. ბესარიონ ჯორბენაძე

გ. გოგოლაშვილი. ფიქრები დედაენაზე

„რა ენა წახდეს, ერიც დაეცემა" – ეს არ არის მხოლოდ ლამაზი პოეტური ფრაზა, ეს ჭეშმარიტებაა და ეს ჭეშმარიტება ჩვენზე რომ არ აცხადდეს, ვფიქრობ, ცოტათი მაინც ამგვარი კრებულიც შეუწყობს ხელს"... – ასე ფიქრობს ავტორი კრებულისა, რომელშიც ბოლო წლების მანძილზე სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემაში დაბეჭდილი მისი წერილებია თავმოყრილი.

წიგნის რედაქტორია **იოსებ ჭუმბურიძე**

ჩვენი ინდექსია 76016

თუ ხართ ქართული ენის გულშემატკივარი, თუ გიყვართ ქართული ლიტერატურა, თუ გაინტერესებთ ჩვენი სკოლის ბედი, გამოიწერეთ გაზეთი

„ბურჯი ეროვნებისა"